

Svoboda nad Úpou

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Trutnov

Nadmořská výška: 516 m n. m.

Počet obyvatel: 1 806

Adresa URL: www.musvoboda.cz

Okres: Trutnov

GPS souřadnice: 50.625964N, 15.816482E

První pís. zmínka: 1546 (478 let)

PSČ: 542 24

Historie obce Svoboda nad Úpou

Podle kroniky Simona Hüttela měla být Svoboda nad Úpou založena v roce 1009 Petrem Hostolovským, poddaným hraběte Trautenbergu z Trutnova. Tento údaj však není podložený. První doložený záznam o existenci města pochází z roku 1546, kdy král Ferdinand I. povýšil Svobodu na městys a udělil jí všechny výsady horních měst včetně erbu. Podnětem k pojmenování místa byla svoboda dolování - německy Bergfreiheit. V průběhu staletí se však název města vyvíjel. Roku 1553 to byl Pírgfreiheit a v roce 1577 se hovoří o městečku s názvem Pírgfreiheit unterm güldnen Rehorn (horní město Svoboda pod zlatými Rýchorami). V polovině 19. století, kdy se ve Svobodě už dávno netěžilo, je v názvu ještě zmínka o její hornické historii - Svoboda, früher Bergstadt unter dem goldenen Rehorn. V 19. století se ještě používal název Vrajt, což bylo zkomolené Freiheit (Svoboda).

Svoboda je historicky velmi těsně spjata se statky panstva z Vlčic (Wildschütz). Zatímco sousední obce v průběhu času své statky často vyměňovaly, Svoboda zůstala nepřetržitě až do roku 1848 pod správou vlčického panství. Rodina Zilvářů záviděla Trutnovu a Hostinnému úspěchy, a tak prosadila, aby Pilníkov a horní městys Svoboda byly povýšeny na města a byla jim udělena městská práva. 18. října 1580 tak dostala Svoboda od císaře Rudolfa II. statut horního města. Povýšení na město s sebou přineslo příchod řemeslníků a obchodníků, kteří se ve Svobodě usídlili. Řemeslnické cechy se rychle rozvíjely a tvořily tak velkou oporu obce. V roce 1591 navíc přišlo do Krkonoš asi 300 dřevařů z alpských zemí. Rodinná jména těchto dřevařů Wimmer, Zinnecker, Pradler aj. dokazují, že část jich v Krkonoších zůstala dodnes.

Roku 1790 získal vlčické panství velkoobchodník s plátnem Johann Franz Theer z Hostinného. Za svou vynikající činnost v oživení průmyslu a plátenictví byl povýšen do šlechtického stavu s titulem "von Silberstein". Poslední baron "von Silberstein" zemřel ve Vídni roku 1861. Ve své závěti stanovil, aby se panství prodalo a výnos byl věnován chudým studentům v Praze a ve Vídni.

Největšího rozkvětu po středověku dosáhla Svoboda ve druhé polovině 19. století, kdy byly ve Svobodě nad Úpou postaveny papírny, které šířily slávu města do celé Evropy. Ve Svobodě se tehdy vyráběl a exportoval první cigaretový papír ve střední Evropě. Železnice byla do Svobody zavedena již v roce 1871. Ta také napomohla obrovskému rozvoji turistiky na počátku 20. století. Svoboda nad Úpou se stala výchozím místem pro celou oblast Východních Krkonoš - Pec pod Sněžkou, Velkou i Malou Úpu, Janské Lázně aj. Je také jedinou komunikační spojnici této oblasti s Vrchlabím a Špindlerovým Mlýnem. Dnes projíždí městem miliony návštěvníků Krkonoš. Tím se ze Svobody nad Úpou stalo přirozené centrum obchodu, služeb i dopravy této části Krkonoš.

